

Ptaki w miastach – problemy czy przyjemność?!

Ptaki od wieków nieodłącznie towarzyszą człowiekowi. Znane są wszystkim wróble, bociany czy jaskółki. Jednak gatunków, które korzystają z sąsiedztwa człowieka jest o wiele więcej. Niektóre tak się „rozpanoszyły”, że stały się sąsiadami bardzo uciążliwymi. Dlaczego tak jest?! Otóż w miastach ptaki czują się bezpieczniej, gdyż ograniczone jest tutaj drapieżnictwo, zimą jest cieplej a ponadto mogą łatwiej znaleźć pokarm.

Ptaki krukowate

Typowymi rezydentami miast są **gawrony** i **kawki**. Ptaki te są bardzo towarzyskie. Zarówno w okresie lęgowym, jak i po odbyciu lęgów żyją gromadnie. Gawrony zakładają w parkach kolonie liczące po kilkadziesiąt, nierzadko kilkaset a nawet i więcej gniazd, z kolei kawki wyszukują do założenia gniazda różnego rodzaju zakamarki i szczeliny w budynkach mieszkalnych, budowlach przemysłowych itp. i gniazdują również w koloniach. Zazwyczaj są to skupienia znacznie mniejsze niż u poprzedniego gatunku z uwagi na ograniczoną dostępność miejsc do gniazdowania. O ile obecność pojedynczych ptaków czy niewielkich grup żerujących na trawnikach gawronów czy kawek nikomu nie przeszkadza, to zmorą dla ludzi stają się ich kolonie lęgowe w parkach miejskich oraz wielotysięczne stada zbierających się na nocleg ptaków w okresie jesienno-zimowym. Ptaki zanieczyszczają odchodami ławki w parkach, są bardzo hałaśliwe i mogą powodować też obumieranie drzew. Niestety w świadomości społecznej dostrzegane są głównie negatywne strony obecności tych ptaków. Są one popularnie nazywane wronami. Czasem te prawdziwe wrony *Corvus corone* łączą się w stada z gawronami i kawkami, ale są w zdecydowanej mniejszości. Wszystkie krukowate są ptakami bardzo inteligentnymi i szybko są w stanie dostosować się do nowych warunków. Przykładem może być sposób, w jaki te ptaki zdobywają pokarm. Bardzo znane są ich działania związane z rozłupywaniem włoskich orzechów. Aby rozbić orzechy ptaki zrzucają

Zdjęcie 1: Gawron. Fot. Mirosław Rzepała

Zdjęcie 2: Kolonia gawronów. Fot. Mirosław Rzepała

Zdjęcie 3: Kawka. Fot. Mirosław Rzepała

je z dużej wysokości na beton lub asfaltową drogę, często w momencie pomiędzy przejeżdżającymi samochodami. Gdy orzech zostanie rozjechany, ptak bez trudu (kawka, wrona lub gawron) wyjadają smakowity środek. Ptaki krukowate znajdują dostateczną ilość pożywienia na dużych wysypiskach śmieci w okresie całego roku. Zwłaszcza zimą resztki pokarmu pozwalają przetrwać dużym stadom. Niestety to ludzie stworzyli takie warunki, a ptaki z tego tylko korzystają.

Zdjęcie 4: Wrona. Fot. Katarzyna Goworek

Zdjęcie 5: Gołębie przy karmniku. Fot. Adam Tarłowski

Gołębie miejskie

To gołębie sprawiają w miastach najwięcej problemów z uwagi na to, że są mało wymagające, jeśli chodzi o wybór miejsc do gniazdowania. Mogą wychowywać swoje młode na parapetach, balkonowych skrzynkach na kwiaty, budują też swoje prymitywne gniazda na różnego rodzaju budowlach przemysłowych, na metalowych elementach dworców kolejowych itp. Mogą gniazdować w sprzyjających warunkach przez okrągły rok, np., gdy gniazdują wewnątrz dworcowych budynków, gdzie mają dostęp do pokarmu i gdzie jest cieplej niż na zewnątrz! Wszędzie gdzie występują w większej liczbie są uciążliwe, gdyż zostawiają wiele nieczystości. W centrach większych miast gołębie miejskie należą do grupy najliczniejszych gatunków ptaków.

Szpaki

Jeszcze ponad 100 lat temu szpak był typowym ptakiem gniazdującym w lasach i zadrzewieniach poza osiedlami ludzkimi. Gdy gatunek ten „odkrył” nowe środowisko (miasta), gdzie znalazł mnóstwo dogodnych miejsc do gniazdowania jego liczebność gwałtownie wzrosła. Stał się jednym z najliczniejszych ptaków naszego kraju, co ma miejsce do dzisiaj. Wielotysięczne stada tych ptaków obserwować można na łąkach, zwłaszcza w okresie po zakończeniu lęgów. I nikomu ptaki te by nie przeszkadzały, gdyby nie ich upodobania do owoców; wiśni, czereśni, porzeczek, winogron i innych. Stada szpaków mogą wyrządzać poważne szkody. Ale nie zapominajmy, że w okresie karmienia piskląt ptaki te spożywają ogromne ilości owadów. Niejednokrotnie obserwować można jak zbierają w maju chrabąszcze, które w niektórych okolicach są prawdziwą plagą niszczącą drzewa.

Zdjęcie 6: Szpak. Fot. Mirosław Rzepala

Niejednokrotnie obserwowano szpaki przynoszące młodym nawet stonki ziemniaczane! Innym problemem są noclegowiska szpaków. Podobnie jak krukowate tworzą one miejscami ogromne koncentracje składające się z kilku, kilkunastu, a nawet więcej osobników. Problemem nie są szpaki nocujące na stawach wśród trzciny i nadwodnych zarośli, ale ptaki decydujące się na wybór noclegu w miejskim parku, czy też alei przyulicznych drzew w mieście.

Jaskółki

W miastach bardzo uciążliwym ptakiem dla ludzi są **oknówki**. Ten gatunek jaskółki, jako jedyny w naszym kraju buduje gniazda na zewnątrz budynków, często nad oknami, we wnękach balkonów i w różnych wnękach murów. Podczas swego około 4-miesięcznego pobytu w Polsce (maj-sierpień) ptaki mają za zadanie odchowić młode, po czym udają się w daleką i niebezpieczną wędrówkę na zimowiska do południowej Afryki. Murowane budynki zastępują tym ptakom skały, na których kiedyś budowały swoje gniazda. Niestety oknówki najczęściej traktowane są jako niepożądani goście i dlatego też w wielu miejscach gospodarze niszczą i zrzucają ich gniazda, niejednokrotnie takie, w których znajdują się już lęgi (jaja lub pisklęta). W wielu przypadkach wystarczyłoby zamocować pod gniazdem odpowiednią półeczkę, aby zabezpieczyć gniazdo i najbliższe otoczenie przed nieczystościami.

Należy pamiętać, że każda jaskółka chwytą mnóstwo owadów, głównie uciążliwych dla ludzi much i komarów. Jeden ptak dziennie chwytą setki a nawet tysiące owadów, zwłaszcza w okresie karmienia młodych!

Zdjęcie 7: Gniazda oknówek z półeczką zabezpieczającą.
Fot. Mirosław Rzepała

Zdjęcie 8: Kolonia oknówek. Fot. Mirosław Rzepała

Poza ww. ptakami inne gatunki nie sprawiają na ogół w miastach kłopotów, wręcz są szanowane i lubiane. Na balkonach, w osiedlach willowych, w przydomowych ogródkach ludzie zimą dokarmiają sikory i inne gatunki. Wiele osób, zwłaszcza w dni wolne od pracy, odwiedza miejskie parki, gdzie z przyjemnością posłuchać można śpiewu ptaków i nacieszyć ich widokiem. Ptaki mają bardzo bogate zwyczaje i zachowania. W Polsce rośnie liczba miłośników ptaków i realizowanych jest wiele programów ich ochrony. Działania organizacji pozarządowych zwracają uwagę m.in. na to, że działalność korzystna dla ludzi jest w wielu przypadkach zgubna dla ptaków. W wielu sytuacjach można, dzięki przemyślanym działaniom pogodzić interesy ludzi i ptaków. Potrzeba do tego tylko dobrej woli inwestorów, aby zechciały w większym stopniu współpracować z przyrodnikami.

Mirosław Rzepała
Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”
www.bocian.org.pl